

Het Lam en het Stadsarchief

Een vroege chromolithografie van de Rechtvaardige Rechters door Carl Schultz, 1868-1871 (Gent, Academie voor Schone Kunsten, Bibliotheek)

Onder internationale mediabelangstelling werd in de nacht van 11 op 12 april 2014 de tachtigste verjaardag van de diefstal van de Rechtvaardige Rechters herdacht. Rond de Sint-Baafskathedraal werden rondleidingen georganiseerd en in het STAM werd het gerechtelijke dossier toegelicht. Tijdens de nacht doken in het Gentse straatbeeld gipsen beeldjes van een lammetje met vier oren en gemerkt met een bisschoppelijke stempel op. Ook in Wetteren, thuisbasis van afperser Arsène Goedertier, vindt een reeks herdenkingsactiviteiten plaats.

Het Lam Gods-retabel werd vervaardigd in opdracht van de Gentse schepenen Joos Vijd en zijn echtgenote Lysbette Borluut in de periode 1420-1432 door de gebroeders Jan en Hubert van Eyck. In 1432 werd het retabel in de Sint-Janskerk – de latere Sint-Baafskathedraal – geplaatst in de Vijdkapel. Van meet af aan kende het altaarstuk een groot succes. Al in de 16de eeuw liet Filips II een kopie van het meesterwerk maken door zijn hofschilder Michel Coxcie. Na een periode van mindere belangstelling voor het retabel kwam er een revival in de 19de eeuw. Een aantal panelen waren dan al uit de kathedraal verdwenen. Zes zijpanelen kwamen in het bezit van de Pruisische vorst en bevonden zich van 1821 tot 1919 in Berlijn. Vanaf 1920 kon het volledige altaarstuk opnieuw bewonderd worden in de Vijdkapel. In de nacht van 10 op 11 april 1934 gebeurde echter het ondenkbare. Twee panelen van het Lam Gods, Johannes de Doper en de Rechtvaardige Rechters, werden uit hun kader gelicht en verdwenen in de nacht. Drie weken na de diefstal ontving het Bisdom Gent een eerste brief van de afperser(s), die de panelen in handen had(den). Op 29 mei 1934 werd het paneel van Johannes De Doper teruggevonden in het Brusselse Noordstation. Het paneel van de Rechtvaardige Rechters bleef echter onvindbaar.

Het is bevreemdend om te merken dat het verdwenen paneel van de Rechtvaardige Rechters in 2014 nog steeds de harten en geesten van zoveel mensen beroert. Net voor de herdenkingsfestiviteiten was er ook al internationale persbelangstelling voor het hardnekkige gerucht dat het paneel zou berusten bij “een lid van een voor-aanstaande Gentse familie” (VRT-journaal 28 maart 2014). Nochtans is de diefstal van de Rechtvaardige Rechters lang niet de

enige opzienbarende kunstdiefstal in ons land. In 1914 verdwenen uit een kerk in Grimbergen enkele kostbare 16de-eeuwse schilderijen van een anonieme *Meester van het Beigemse Altaarstuk*. Algemeen werd aangenomen dat deze schilderijen vernietigd werden door de brand die de invallende Duitse troepen stichtten in het kerkgebouw. Onlangs werd echter bekendgemaakt dat de schilderijen mogelijk nog voor de brand door Duitsers werden meegenomen. In een recenter verleden werd de kathedraal van Doornik brutaal overvallen en werd hierbij onder meer een Byzantijns kruis, dat in 1205 aan de kathedraal was geschonken, geroofd.

Dat juist de zaak van de Rechtvaardige Rechters zo een grote publieke belangstelling kreeg, heeft zeker te maken met het feit dat de vermoedelijke dader bekend was. Dat de betrokkenheid van Arsène Goedertier slechts duidelijk werd op diens sterfbed speelde mee bij de mythevorming rond dit verdwijningsdossier. Tenslotte waren ook de uitzonderlijke betekenis van het gestolen kunstvoorwerp en de mogelijke link die bestaat tussen de diefstal en politieke, gerechtelijke en kerkelijke netwerken bepalend.

In het Stadsarchief Gent zijn verschillende documenten aanwezig die verband houden met het Lam Gods en met de diefstal van het paneel. Hierna volgt een overzicht.

SPOREN VAN DE GEBROEDERS VAN EYCK EN HET ECHT-PAAR VIJD-BORLUUT IN HET OUD ARCHIEF

Recent verscheen in de *Handelingen van de Gentse Maatschappij voor Oudheidkunde en Geschiedenis* (2013) een overzicht van alle archiefbronnen betreffende Hubert van Eyck van de hand van Daniel

Lievois. Reeds eerder verzorgden Victor Van Der Haeghen en Elisabeth Dhanens gelijkaardige 'cartularia'. Vermeldingen met betrekking tot de schilders en opdrachtgevers komen voor in de eigentijdse stadsrekeningen, de stadscartularia, de schepenregisters van Gedele en de schepenregisters van de Keure.

ICONOGRAFISCHE BRONNEN IN VERBAND MET HET LAM GODS

De bekende Atlas Goetghebuer telt ettelijke afbeeldingen van (delen van) het retabel, die dateren uit de 19de eeuw (AG_L_99). Interessant zijn de reproducties van vroege foto's van Gustav Schauer uit de jaren 1860. Ze tonen de panelen die zich toen in Berlijn bevonden, waaronder de portretten van de opdrachtgevers. Sommige van deze foto's zijn nu te zien op de tentoonstelling *Der Genter Altar der Brüder van Eyck in Berlin 1820-1920* in de Gemäldegalerie van de Staatliche Museen zu Berlin, die loopt van 5 september 2014 tot 29 maart 2015.

In het archief van de Stedelijke Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten vinden we een foto van Edmond Sacré die het altaarstuk toont in 1912, toen het in zijn geheel – met reproducties van de panelen van Berlijn – was opgesteld in de Vijdkapel in de Sint-Baafskathedraal (SCMS_FO_5315, ook in AG_L_99_20a). Een andere foto van Sacré, vermoedelijk gerealiseerd omstreeks 1920, toont kanunnik Van den Gheyn met een foto van het Lam Gods in de hand (Fototheek, Portretten).

Het Modern Archief van de stad bevat foto's van het Lam Gods, genomen vóór en na de restauratie van 1950-1951 (MA_V_509).

ARCHIEF VAN DE POLITIE GENT

In 2014 werden de dossiers van hoofdcommissaris Karel Mortier naar het stadsarchief overgebracht. Mortier publiceerde diverse boeken over de diefstal van de Rechtvaardige Rechters. Bij deze overdracht werden ook onder meer de dagorders van de politie uit de periode van de diefstal aan het Stadsarchief overgemaakt.

ARCHIEF VAN HET STADSARCHIEF

Het Stadsarchief werkte in 1994 mee aan een tentoonstelling in de Sint-Pietersabdij naar aanleiding van zestig jaar diefstal van de Rechtvaardige Rechters. De voorbereidende dossiers voor deze tentoonstelling bleven bewaard (MA_AR_2005_23-26).

De Nacht van de Rechtvaardige Rechters, 11/12 april 2014

ARCHIEF VAN DE MAATSCHAPPIJ VOOR GESCHIEDENIS EN OUDHEIDKUNDE TE GENT

Op 4 oktober 1920 organiseerde de Maatschappij onder impuls van haar voorzitter kannunik Gabriel Van den Gheyn een Van Eyckdag naar aanleiding van de terugkeer van het Lam Gods in de Vijdkapel. Van den Gheyn ontpopte zich in de eerste helft van de 20ste eeuw tot dé specialist van het retabel. Sommigen zien in de diefstal van de Rechtvaardige Rechters dan ook een persoonlijke afrekening met hem.

PARTICULIERE ARCHIEVEN

De Gentse stadsarchivaris Edmond De Busscher legde omstreeks 1861 een dossier aan in verband met het Lam Gods. Het bevat zowel afschriften van geschreven documenten als beeldmateriaal, waaronder een foto van de panelen van Adam en Eva genomen in Brussel door Maes & Michaux, kort na de aankoop door de Belgische Staat in 1861 (PA_84_1).

Ook in het archief van Napoleon De Pauw en de Nota's Van Werveke zijn aantekeningen en brieven met betrekking tot het Lam Gods terug te vinden (NDP 1439-1465 en NVW 272, 811 en 1110).

Het kwatrijn (vier Latijnse verzen) geschilderd op de kaders van de vier onderste luiken van het retabel, dat het auteurschap toeschrijft aan Hubert en Jan van Eyck, bracht al heel wat pennen in beweging.

De eerste Gentse stadsarchivaris François Hye-Schoutheer ontdekte omstreeks 1820 het bestaan ervan via een handschrift van Christoffel van Heurne uit de eerste helft van de 17de eeuw (het kwatrijn was toen overschilderd). Het handschrift Van Heurne, dat zich in privébezit bevond, werd op 22 maart 2014 geveild bij veilinghuis Van De Wiele in Brugge. Het Stadsarchief Gent ondernam – met de steun van de Vriendenkring – een poging om dit belangrijke handschrift aan te kopen. Dit mocht

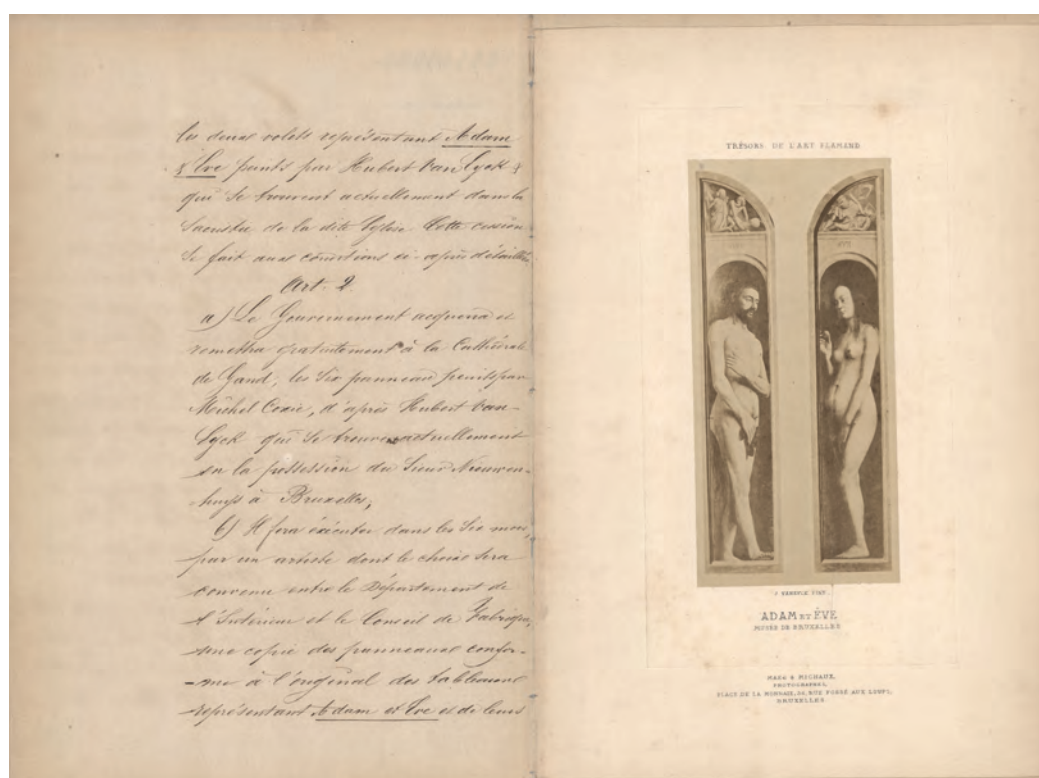
echter niet baten: de band werd uiteindelijk geveild voor 11.000 euro.

DAGBLADEN

In de nasleep van de diefstal gebruikte het Bisdom krantenberichten om te communiceren met de afperser. Vooral de krant *La Dernière Heure* werd als medium ingezet. In het Stadsarchief aanwezige kranten die eveneens berichtten over de zaak, zijn *De Standaard*, *De Gentenaar*, *De Landwacht*, *La Flandre Libérale* en de *Gazette van Gent*.

BIBLIOTHEEK

Belangrijke auteurs die over het Lam Gods en/of de diefstal publiceerden zijn Elisabeth Dhanens, Jozef Duverger, Victor Fris, Georges Hulin de Loo, Karel

Handschrift van Edmond De Busscher in verband met het Lam Gods, met foto van de panelen met Adam en Eva, 1861 (PA_84_1)

Mortier, Gabriel Van den Gheyn, Victor Van der Haeghen en Alfons Van Werveke. Hun publicaties zijn te vinden in de bibliotheek van het Stadsarchief, waarvan de catalogus raadpleegbaar is via www.cageweb.be.

Storm Calle en Pieter-Jan Lachaert
Dienst Stadsarcheologie en Stadsarchief

Dossier Lam Gods, een buitenbeentje tussen de duizenden strafdossiers

Als substituut-procureur des Konings bij het Parket Oost-Vlaanderen, afdeling Gent, geniet ik het voorrecht om dit toch wel unieke dossier van de diefstal van het paneel van het Lam Gods sedert 2008 in mijn kabinet te houden. Het is in elk geval iets totaal anders dan de andere strafdossiers, de actuele processen-verbaal die ons elke dag worden aangeleverd vanuit de politie, en die uiteindelijk tot de kerntaak van een substituut behoren. Het dossier van de diefstal in 1934 is een boeiend dossier niet alleen omwille van de historische context maar ook omdat het vanuit mijn functie interessant is om te zien hoe mijn voorgangers magistraten omgingen met dit misdrijf, welke opdrachten er werden gegeven, welke stukken werden gevoegd, welke technieken werden toegepast, enzovoort.

Het gerechtelijk onderzoek naar de diefstal van de panelen op 11 april 1934 werd afgesloten op 2 maart 1937, waarbij werd vastgesteld dat de straf-

Caroline Dewitte, Substituut-procureur des Konings te Gent, met het gerechtelijk dossier van het Lam Gods

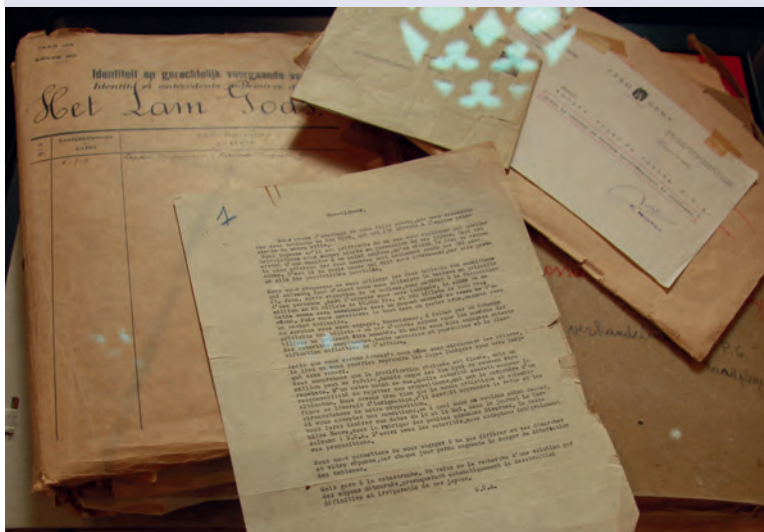
vordering tenietging door het overlijden van Arsène Goedertier. Daarna zijn uiteraard nog andere gerechtelijke onderzoeken en opsporingsonderzoeken opgestart naar aanleiding van tips of nieuwe onderzoekspistes. Dit is vandaag niet anders: telkens wanneer iemand een tip heeft, wordt die gescreend door de speurders bij de Federale Gerechtelijke Politie (FGP) Gent. Die maken er een proces-verbaal van, waarna verder onderzoek kan gebeuren. We ontvangen nog geregeld tips van burgers en hobbyspeurders. Soms zijn dit hele bundels waarbij talrijke documenten en foto's worden gevoegd. Het is ongelooflijk hoe dit dossier, tachtig jaar na de feiten, nog zoveel mensen beroert en het mysterie nog volop leeft, niettegenstaande bijna alle tijdgenoten gestorven zijn.

Het oude dossier van de gestolen panelen uit 1934 is eigenlijk niet zo omvangrijk. De drie kaften, elk 10 cm dik, staan zeker niet in verhouding tot de impact van deze 'stoutmoedige diefte' en de aandacht die het kreeg. Het feit dat dit dossier nog steeds bestaat, is op zich al uniek. Normaal worden strafdossiers na verloop van tijd gewoon vernietigd. Dit dossier bleef gelukkig bewaard, omdat iedereen zich bewust was van zijn unieke waarde. Het betrof immers een uitzonderlijk kunstwerk.

In de loop der jaren kwamen burgers geregeld het dossier inkijken op het gerechtshuis. Hiervoor hadden zij een speciale toelating van het parket-generaal in Gent nodig. Vandaag kunnen we ons de vraag stellen of de raadpleging van het originele dossier nog kan worden toegelaten. De papieren documenten zijn verzuurd en beginnen te verpulveren en de inkt is op sommige documenten aan het vervagen. De kans bestaat dat bepaalde stukken over verloop van tijd volledig onleesbaar zullen zijn.

In 2003 werd het volledige strafdossier daarom gedigitaliseerd door de FGP Gent. Voor de inrichting van de zaal in het STAM gewijd aan de diefstal van de Rechtvaardige Rechters werden in 2009 nieuwe detailopnames op hoge resolutie gemaakt. Zo een initiatief maakt het mogelijk om unieke stukken uit het dossier te delen met het brede publiek.

Eerder, in januari 1996, werden enkele originele stukken uit het strafdossier in bruikleen gegeven voor de tentoonstelling *De stoutmoedige diefte van het Lam Gods* in de Kunsthal Sint-Pietersabdij in Gent. Op 4 januari 1996 werd een van de tentoon-

*Het gerechtelijk dossier over het Lam Gods
(Parket Oost-Vlaanderen, Gent)*

gestelde stukken door een onbekende uit een vitrinekast gestolen. Het betrof een document met de nummers van de bankbiljetten, die destijds bezorgd werden door pastoor Meulepas.

De publieke belangstelling voor dit dossier reikt veel verder dan de stads- en landsgrenzen. De diefstal destijds was wereldnieuws, het kunstwerk zelf is wereldberoemd en de speurtocht naar het verdwenen paneel loopt voor veel mensen onverstoort verder. We moeten dus alles in het werk stellen opdat de basis en mogelijke sleutels tot het oplossen van dit mysterie niet definitief en onherroepelijk verloren zouden gaan.

De vraag naar een volledige digitalisering – volgens de huidige normen en standaarden voor digitale preservatie – van het integrale dossier (met inbegrip van het bestaande politioneel dossier) is dan ook actueel en prangend, gelet op de vergankelijkheid van de originele documenten. Het is hoog tijd om beroep te doen op gespecialiseerde diensten om het dossier te inventariseren en te digitaliseren, zodat het op een adequate wijze bewaard kan worden. Burgers zouden dan op termijn het gedigitaliseerde dossier kunnen raadplegen.

Het verstrijken van de tijd speelt niet enkel in het nadeel voor de zoektocht naar het paneel, maar ook voor het behoud van unieke documenten. Vanuit deze optiek zal door het Parket Oost-Vlaanderen het initiatief genomen worden om rond te tafel te gaan zitten met het Stadsarchief om na te gaan op welke wijze dit bijzondere strafdossier kan bewaard worden voor de volgende generaties.

Caroline Dewitte
Substituut-procureur des Konings,
Parket Oost-Vlaanderen, Afdeling Gent.

*De onderste luiken van het Lam Gods-
retabel, zonder het paneel met Johan-
nes de Doper en de Rechtvaardige
Rechters, foto Geo Pieters, 1934
(GP_FO_A_446)*

De eerste minister en de Rechtvaardige Rechters

Het verhaal van de Rechtvaardige Rechters heeft mij naar vele plaatsen gevoerd en onvermijdelijk ook naar het Gentse Stadsarchief. Dat kwam in de eerste plaats door Paul-Henri Spaak. Ik was toen niet meteen met de diefstal bezig, wel met de nazikunstroof, voor een reeks die in de zomer van 2001 in De Morgen zou verschijnen.

Over het Belgische luik van die gigantische roofoperatie was amper onderzoek gedaan. Ik botste bij mijn research toevallig op een totaal onbekende episode in de diefstalzaak van de Rechtvaardige Rechters. Het Lam Gods zou namelijk het koninginnenstuk worden van de duizelingwekkende collectie die de Duitsers bij elkaar roofden. Ik wilde toen onder andere meer te weten komen over de maatregelen die de regering had getroffen voor de bescherming van het retabel.

In de notulen van de ministerraad van 23 december 1938 las ik dat minister van Onderwijs Octave Dierckx opmerkelijk bezoek had gekregen. Er was een advocaat bij hem langsgelopen wiens cliënt het gestolen paneel voor 1 miljoen Belgische frank aanbood aan de regering. Een duizelingwekkend bedrag, maar ook duizelingwekkend dat dit al die jaren nog nooit bekend was geraakt.

De Morgen mocht er op 1 augustus 2001 dan wel de krant mee openen, in 1938 was eerste minister Spaak helemaal niet onder de indruk geweest. De staat kan niets kopen waar ze al eigenaar van is, zei hij droogweg. En daarmee was de kous af. Minister Dierckx kreeg alleen de opdracht de Gentse schepen van Schone Kunsten op de hoogte te brengen, aangezien die een vergoeding had beloofd aan wie het paneel terugbezorgde.

Ik trok meteen naar het Stadsarchief en vroeg alle verslagen van het college van burgemeester en schepenen voor de periode van 23 december 1938 tot eind 1939 op. Maar geen enkele keer maakten die melding van het voorstel aan de regering Spaak. Ook van een vergoeding was nergens een spoor te vinden. Zelfs maar een zweem van een vermelding zou die vele dagen op de ongemakkelijke tafels en stoelen van de Abrahamstraat – en in mijn herinnering werkte ook de verwarming daar niet feilloos – de moeite waard gemaakt hebben.

Onrechtstreeks heeft de hele zaak er wel toe geleid dat ik me intensief met de Rechters ging bezighouden. Net in die periode dook namelijk een mysterieuze website op. De anonieme makers beweerden dat ze het paneel wisten zitten. Ze zouden er een jaar over doen om het bekend te maken. De website groeide dat jaar uit tot

een echte hype. Ik beken dat ik daar flink aan heb meegeholpen. Ik scheef regelmatig over de site en zijn onthullingen. Dat ik als een van de weinigen wist wie erachter zat, was een troef die ik graag uitspeelde.

Ook het spoor van de site, de kerk van Wetteren, liep dood, maar de hype – er stonden op de dag van de onthullingen zelfs buitenlandse journalisten in Wetteren – was uitgever André Van Halewyck niet ontgaan. Hij vroeg me meteen een boek over de zaak te schrijven. Twee jaar lang, langer dan ik ooit van plan ben geweest, verdiepte ik me bijna voltiids in de zaak van de Rechtvaardige Rechters. Bij het parket in Gent mocht ik het oorspronkelijke dossier inkijken – om vingers en duimen bij af te likken.

Ik zocht niet zozeer het paneel – als dat nog opduikt, zal dat eerder toevallig zijn, vermoed ik. Ik was veel meer geïnteresseerd in de hele context, de achtergrond van de personages bijvoorbeeld, hun connecties met de politiek, de kerk, het gerecht. Ik keerde ook terug naar het Stadsarchief. Misschien waren er nog andere documenten bewaard over de episode-Spaak, documenten van de schepen van Schone Kunsten bijvoorbeeld, de katholieke Rodolph De Saegher was dat toen. Maar ook nu geen resultaat. Ook nu weer alleen ongemakkelijke tafels en stoelen.

In 2009 en 2010 werd dat ruimschoots gecompenseerd. Door mijn boek, dat in 2004 verscheen, en ook door de eindeloze reeks stadswandelingen die ik in de nasleep van de publicatie heb georganiseerd, kreeg ik de vraag van het STAM om de zaal over de Rechtvaardige Rechters mee uit te werken. Het bracht mij opnieuw in het Stadsarchief, nu in De Zwarte Doos, bij Storm Calle, de enthousiaste kenner van het beeldarchief, en bij André Capiteyn natuurlijk, die al heel wat jaren Rechters op de teller heeft.

We zochten vooral goede beelden, beelden die het verhaal nog meer visuele kracht konden geven. Hoe zag het Sint-Baafspein er in 1934 uit bijvoorbeeld? Tijdens die zoektocht zijn we onder meer op enkele fascinerende foto's van persfotograaf Geo Pieters (geen familie) gestoten. Het Stadsarchief bleek een hele reeks glasnegatieven van hem te bezitten. Ze behoren tot de zeldzame foto's die het geschonden Lam Gods kort na de vaststelling van de diefstal met gesloten zijluiken tonen. Dit is het beeld dat *suisse* Oscar Van Bouchaute moet hebben gezien toen hij de vroege ochtend van 11 april 1934 de diefstal ontdekte (zie p. 5). Het is een foto waar ik uren naar zou kunnen kijken...

Rudy Pieters

Auteur *De wraak van het Lam Gods* (2004)

Dichter bij Van Eyck, op straat en online

Het Lam Gods is een onbetwist meesterwerk in de geschiedenis van de schilderkunst en een van de toeristische topattracties van Gent. De mysterieuze diefstal van twee panelen van het retabel in 1934 en de niet aflatende zoektocht naar het nog ontbrekende paneel van de Rechtvaardige Rechters hebben de faam van het kunstwerk alleen maar vergroot. Elke verjaardag van deze 'kunstroof van de eeuw' vormt een gelegenheid om de publieke belangstelling voor het paneel zelf en het veelluik waarvan het deel uitmaakt, opnieuw aan te wakkeren.

Het STAM gaf dit thema, dat "groter en bekender [is] dan Gent zelf", van meet af aan een eigen zaal in 'het verhaal van Gent', het vaste museumparcours. De vorig jaar verschenen wandelgids *Van Eyck vermist. Op zoek naar de Rechtvaardige Rechters* van Rudy Pieters voert de lezer langs alle plaatsen in Gent die een belangrijke rol speelden in de diefstal van 1934. Recent bracht de film *The Monuments Men* een andere episode uit de bewogen geschiedenis van het Lam Gods in herinnering: de ontdekking van het door de nazi's gestolen en in een Oostenrijkse zoutmijn verstopte kunstwerk en zijn – definitieve – terugkeer naar de Gentse Sint-Baafskathedraal.

WEBSITES EN WANDELKAARTEN

Vanuit kunsthistorisch standpunt is de lopende en grootscheepse restauratiecampagne van het Lam Gods erg belangrijk. The Getty Foundation spon-

sort niet alleen de restauratie zelf, die plaats vindt in het Gentse Museum voor Schone Kunsten, maar ook de online toegankelijkheid van het beroemde altaarstuk voor iedereen. Wie zich vroeger moest behelpen met een afbeelding in een kunstboek, een digitaal beeld van matige kwaliteit op een website of een dure foto via het agentschap Lukas Art kan nu dankzij de nieuwe digitalisering en de website *Closer to Van Eyck: Rediscovering the Ghent Altarpiece* (<http://closertovaneyck.kikirpa.be>) het meesterwerk van de gebroeders Van Eyck van zeer dichtbij bekijken. Een fascinerende ervaring, vooral omdat het origineel nooit tot op dat niveau van detail fysiek toegankelijk zal zijn, tenzij door de microscoop van de restaurator.

Tijdens de restauratiecampagne, die loopt van 2012 tot 2017, organiseert de Provincie Oost-Vlaanderen een permanente tentoonstelling over het Lam Gods en de restauratie in het Caermersklooster. Het provinciebestuur lanceerde dit jaar ook een wandelkaart, bedoeld om het 15de-eeuwse Gent te ontdekken. Die lijkt vooral voor toeristen bestemd, want wie de Gentse Kuip een beetje kent, zal met deze kaart op zak niet meteen op verrassende plekken of in verborgen hoekjes komen. *Volg Van Eyck* biedt echter vlot geschreven en historisch verantwoorde teksten – in vier talen, alstublieft – over de belangrijkste middeleeuwse monumenten in Gent, en dit is ook al wat. Als extra komt – bijna onvermijdelijk, gezien het onderwerp – ook één monument van latere datum aan bod: het monument voor de gebroeders van Eyck in het Geraard de Duivelhof, naast de Sint-Baafskathedraal. Over dit kunstwerk van beeldhouwer Geo Verbanck en architect Valentin Vaerwyck, opgericht naar aanleiding van de Wereldtentoonstelling van 1913, schreven Sophie Derom en Anne-Marie Verhofsté in 2013 al een Erfgoedmemo (nr. 66).

Voor wie snel een bevattelijk overzicht wil krijgen van de lotgevallen van het Lam Gods is er nu ook een aantrekkelijk vormgegeven wandelkaart, uitgegeven door de toeristische dienst van de stad Gent. Die bevat allerlei hapklare (kunst)historische weetjes over het kunstwerk, de restauratie en uiteraard ook de verdwijningszaak van de Rechtvaardige Rechters. De tijdslijn, het stadsplan en de praktische informatie over de Lam Gods-locaties in Gent maken er een handig hebbeding van.

Zicht op het zogenaamde Huis Van Eyck op de hoek van de Koestraat en de Vogelmarkt. Lithografie, begin 19de eeuw (AG_L110_18c)

MUNTENROUTE

Bij de aanleg van het eerste deel van de muntenroute in 2011 – in het kader van de herinrichting van de Korenmarkt en het Emile Braunplein en omgeving – kwam er op de hoek van het Sint-Baafsplein en de Mageleinstraat, in de zichtlijn van de Sint-Baafskathedraal, een groepje munten gewijd aan de Gentse hoofdkerk en zijn grootste schat, het Lam Gods. De munten brachten naast de portretten van het mecenas-echtpaar Vijd-Borluut ook details uit de Aanbidding van het Lam, de Zingende Engelen en de Rechtvaardige Rechters in beeld. De diefstal zelf kwam aan bod met onder meer een fragment uit een van de afpersingsbrieven. Informatie over elke munt vind je op deze webpagina van de muntenroute: <http://m.gent.be/mtr/0701>

Het stadsgezicht op het Lam Gods, Annunciatie. Lithografie, 19de eeuw (AG_L110_18b)

De geplande verlenging van de muntenroute – die het tracé van de middeleeuwse handelsweg van Brugge naar Keulen aangeeft en die onze dienst inhoudelijk voorbereidt – vanaf het Sint-Baafsplein via de Mageleinstraat, de Kalandestraat, de Kalandeberg, de Koestraat en de Brabantdam tot aan het François Laurentplein biedt de mogelijkheid om nog een tweede keer halt te houden bij het beroemde altaarstuk van de Van Eycks. De route passeert namelijk voorbij het hoekhuis Koestraat-Vogelmarkt, dat bekend staat

als het Huis Van Eyck. Het huidige gebouw, nu een bekende pralinewinkel, dateert pas van 1828, maar op die plek zou volgens de traditie het Lam Gods zijn geschilderd. De Annunciatie, een paneel aan de buitenkant van het retabel, toont een stadsgezicht dat in de 19de eeuw werd herkend als een gezicht in vogelperspectief op de Kortedagsteeg met de (nu verdwenen) Walpoort, de torenspits van de Wolweverskapel en het Papeghemsteen. Hoewel het 15de-eeuwse straatbeeld wellicht niet helemaal getrouw is weergegeven (bijvoorbeeld wat de ligging en de breedte van de aanpalende straten betreft), lijkt het wel aannemelijk dat de schilder zich heeft laten inspireren op het werkelijke uitzicht vanuit een hoog huis op deze plek. Er is echter geen enkel historisch bewijs dat het atelier van de gebroeders Van Eyck hier ook stond. Maar een plek met een verhaal is het in elk geval wel.

Guy Dupont
Dienst Stadsarcheologie en Stadsarchief

Inhoud

- 1 Het Lam en het Stadsarchief
- 4 Dossier Lam Gods, een buitenbeentje tussen de duizenden strafdossiers
- 6 De eerste minister en de Rechtvaardige Rechters
- 7 Dichter bij Van Eyck, op straat en online

Colofon

@rchieflink is de driemaandelijks nieuwsbrief van 't Archief. Gent on Files (GOF), de vriendenkring van het Stadsarchief van Gent

Het abonnement is begrepen in de lidmaatschapsbijdrage van de vzw: 18 euro individuele leden, 20 euro gezin, 30 euro steunende leden en 250 euro ereleden.

Een los nummer kost 5 euro.

Rekeningnummer:

IBAN: BE31 0003 2520 7755 BIC: BPOTBEB1

Contactgegevens GOF

De Zwarte Doos, Dienst Stadsarcheologie en Stadsarchief
Dulle-Grietlaan 12, 9050 Gentbrugge

Tel. (09) 266 57 60

E-mail: stadsarchief@gent.be

Web: www.gentonfiles.be

Coördinatie en eindredactie

Guy Dupont, Pieter-Jan Lachaert,
Marie Christine Laleman, Valérie Meillander,
Piet Veldeman

Foto's en illustraties

Storm Calle, Guy Dupont,
Pieter-Jan Lachaert

Ontwerp logo

Erika Vanderstockt

Verantwoordelijke uitgever

Piet Veldeman, Ooistraat 10, 9041 Oostakker

Vormgeving

Candace Verbeke

Druk

NV Drukkerij Verbeke, Gent

ISSN - nummer: 1376-2966